

Waar en wie zijn we?

Waar en wie zijn we?

Misschien onmogelijke vragen.

Hoe meten we ons bestaan en wie we zijn ten opzichte van de kennis van een nog steeds uitdijend heelal?

Wellicht een niet te beantwoorden vraagstuk!

We kennen onze wereld en onszelf nog lang niet.

Laat staan de 'werelden' die buiten het denkbare liggen.

Er is altijd veel aandacht voor het onmetelijke geweest.

Veel vragen, veronderstellingen, aannames, komen keer op keer voor het voetlicht.

Grote vragen zoals:

Waarom is er ruimte?

Waarom is die zo groot?

Waarom kan die nog steeds uitdijen?

(Betekent uitdijen niet dat er van te voren een mogelijkheid moet zijn om dat te kunnen?)

Deze vragen lijken simpel, maar ze zijn in wezen de kernvragen over alles wat ons omringt.

Op deze kernvragen moet de wetenschap voor een deel het antwoord schuldig blijven.

Misschien is het ook te complex voor de wetenschap.

In de wetenschap moet iets te bewijzen zijn.

Maar hoe kunnen we het onmetelijke bewijzen?

In de filosofie zijn er op die vraag constructies los gelaten die de ingewikkeldheid van de vraagstelling evenaren.

De filosoof Plato liet het er niet bij.

Zijn allegorie van de grot biedt een mogelijkheid om een vervormde realiteit te accepteren.

Een werkelijkheid voortkomend uit de kennis dat alles wat we zien een geprojecteerd beeld van de realiteit is.

We kunnen dus volgens Plato de wereld alleen kennen via onze perceptie.

Wat we kennen is slechts een veronderstelling.

Wat een wonderschone gedachte.

In die gedachte kunnen we meteen de vraag stellen: Wie ben ik?

En in die vraagstelling komen we al snel op het terrein van de kunst.

(Waar Plato overigens niets van moest hebben.)

De kunst weet van aannames, veronderstellingen, illusies, allegorieën.

Wie ben ik? En wie bent u?

Ongelooflijk moeilijke vragen.

Als ik het zou weten dan had het leven geen zin meer.

Het hele leven zijn we op zoek naar wie we werkelijk zijn.

En in die werkelijkheid is het zoeken naar bestaansrecht en zingeving het doel.

Althans voor velen.

Maar een deel van de 'identiteit' wordt ons meegegeven.

De filosoof, Paul Ricoeur schreef het boek *Soi-même comme un autre*.

Hij dacht, als ik niet weet wie ik zelf ben, dan haal ik het bij een ander.

Wederom een wonderschone gedachte.

Want als men u vraagt wie u bent, zegt u uw naam.

Maar dat betekent niets.

We komen allemaal voort uit twee ouders, en die komen op hun beurt ook weer voort uit ieder twee ouders etc...

Wat die zogenaamde identiteit betreft, komen we al snel bij de ander.

Met andere woorden: De ander dat ben ik in een wereld die we kennen via perceptie.

Met andere woorden: Wie en wat we zijn, zijn aannames.

En als men u dan wederom vraagt wie u bent, zegt u meestal wat u doet, welk beroep u uitoefent.

Een beroep betekent in dienst staan van, dus in dienst staan van de ander, iemand anders, die in menig opzicht zich wil identificeren met u.

Paul Ricoeur's theorie ook wel hermeneutiek genoemd, is een theorie van de interpretatie.

En daar moeten we het van hebben.

De mens interpreteert wat af. Waar we denken, onderzoeken en redeneren, wordt geïnterpreteerd.

En dat resulteert vroeg of laat in een behoefte aan een theorie die de mogelijkheid geeft om de handeling van het interpreteren te systematiseren en te doordenken.

Interpretatie is voor Ricoeur noodzakelijk waar de betekenis wordt versluiert.

En waar er dus een tweede betekenis moet zijn en wordt onthuld.

Dat dient volgens Ricoeur te gebeuren in het symbool.

En dan komen we gaandeweg bij het zoeken naar een uitweg.

Kathelijne Roosen doet niets anders.

Ze weet lang niet we ze is en waar ze toe behoort.
Dat is geen kritiek, integendeel.
Ze lijkt op haar ouders in het bijzonder op haar moeder. Ze fotografeert zichzelf met allerlei attributen die een wereld creëren waar het moeilijk te zien is of ze het nu zelf is of haar moeder.
En zo heeft Roosen allerlei trucs om het kleine bestaan te rechtvaardigen en te bekritisieren.
Ze fotografeert merendeels alleen zichzelf in allerlei poses en settings.
Je zou het werk, als je oppervlakkig kijkt, kunnen vergelijken met dat van Cindy Sherman.
Sherman fotografeert ook meestal alleen zichzelf in allerlei verschillende settings, maar er is een groot verschil met Roosen.
De settings van Sherman zijn uit de film.
Sherman speelt altijd de rol van acteur.
Haar werk zijn filmstills uit niet gemaakte films.
Sherman accepteert in geen geval de werkelijkheid, maar alleen deze die getransformeerd is, de illusoire.
Bij Roosen is er geen sprake van filmstills en illusie.
Ze is geen acteur.
Alle personages die ze uitbeeldt is ze zelf, of wil ze zelf zijn, of ze wil zich er toe verhouden.
De wereld die ze oproept wordt geïnspireerd door haar kleine leven.
Geen groots gebaar, nee het armzalige, of daar tegenover en alles wat er tussen ligt, het grandeuere leven van alle denkbare personen die ze zou willen en kunnen zijn.
Dat kan haar moeder, een hoertje, een junkie, een huisvrouw, een tiener, een pin-up, een moslima, een secretaresse, een zwerver, een dakloze zijn.
Zelfs zegt ze, en je zou kunnen veronderstellen dat ze dat van Ricoeur gebruikt:
'Je bent jezelf en tegelijk ook iedereen'.
Jezelf als de ander in een wereld die we niet kunnen begrijpen, maar wel vormgeven.
En dat doet Roosen op een buitengewoon eigenzinnige manier.
Een manier die me laat beseffen dat ik nooit iemand zal kennen.
En dat is prachtig, want dan moet ik op zoek blijven, mijn hele leven lang naar wat en wie en waar we zijn.

Loek Grootjans 2010